

Kommunstyrelsen

Program för utvecklingen av naturreservaten Velamsund och Nyckelviken

Förlag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige antar föreslaget¹ program för utveckling av naturreservaten Nyckelviken och Velamsund.

Under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt, ovan uppdrar kommunstyrelsen till stadsdirektören att samordna kommunens insatser enligt programmet.

Sammanfattning

Under många år har kommunen på olika sätt drivit eller finansierat verksamheter inom kommunens två största egna naturreservat, Velamsund och Nyckelviken. Behovet av ett samordnat grepp har ökat och många har uttryckt behovet av en bättre samordning och uppföljning av helheten inom de båda områdena. Kommunstyrelsens arbetsutskott har tagit fram ett förslag till ett program, som ska antas av fullmäktige, för utvecklingen av naturreservaten, baserat på två gemensamma perspektiv; tillgänglighet och utbud. Med utgångspunkt i områdenas förutsättningar och syften med bildande av reservaten innebär det föreslagna programmet att kommunen ska bejaka de verksamheter som över åren har etablerats i reservaten. Nya verksamheter som stärker naturreservaten som besöksmål för friluftsliv och rekreation kan tillkomma under förutsättning att de kan fungera tillsammans med befintliga verksamheter.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag är utvecklat i jämförelse med stadsledningskontorets förslag. Stadsledningskontoret har därför tagit fram denna reviderade tjänsteskrivelse, som redovisar arbetsutskottets förslag.

¹ Med detta avses kommunstyrelsens arbetsutskott förslag den 11 oktober 2016, § 164. Fotnoten är inte avsedd att ingå i beslutet utan är enbart till för att tydliggöra att ”föreslaget program...” avser utskottets förslag.

Ärendet

Det finns ett behov av att ett samlat grepp kring de två naturreservaten Velamsund och Nyckelviken, de verksamheter som bedrivs inom dem idag och vilken utveckling som kommunen vill bejaka och främja. Stadsledningskontoret hade därför tagit fram ett förslag till program för utveckling av naturreservaten Velamsund och Nyckelviken, som ska antas av kommunfullmäktige. Arbetsutskottet har i sin beredning av ärendet tagit fram ett utvecklat förslag till program, jämfört med stadsledningskontorets förslag. För att underlaget för programmet ska stämma med det program som nu föreslås, har stadsledningskontoret gjort en reviderad tjänsteskrivelse, där förslagen som beskrivs är de som arbetsutskottet lägger fram för beslut.

Bakgrund

Både Velamsunds och Nyckelvikens naturreservat fick sina föreskrifter antagna i början på 1990-talet. Ändamålet med båda är att i första hand säkerställa ett välfrekventerat friluftsliv- och rekreationsområde. I antagandehandlingar finns beskrivningar av naturmarken men också av då pågående verksamheter inom reservaten och befintliga byggnader och dess kulturhistoriska värden. I skötselplanerna anges att områdena skall vårdas så att deras natur- och kulturvärden samt värden för friluftslivet bevaras. Skötselplanerna omfattar naturmark och till viss del mark av parkkaraktär närmast bebyggelse. Verksamheter och de kulturhistoriskt intressanta byggnaderna berörs däremot inte i skötselplanerna.

Alltför ofta uppstår konflikter mellan olika aktörer och verksamheter inom reservaten. Dessa konflikter hämmar utvecklingen för områdena som besöksmål men också berörda företags och föreningars verksamhet. Ofta upplever olika aktörer sig ha kommunens medgivande för sitt agerande vilket ökar frustrationen när konflikter uppstår med annan del av kommunen eller annan aktör på platsen.

Vid en kartläggningen genomförd under vintern 2015/2016 konstateras att ett tiotal kommunala verksamheter med ett 20-tal inblandade tjänstemän har kopplingar till aktiviteter i reservaten. Ett 30-tal externa aktörer, ofta kopplade till kommunal finansiering eller delfinansiering, hade verksamhet i områdena. Med åren har ett 75-tal avtal och överenskommelser av olika slag träffats som rör områdena och där kommunen är part i någon form. Därtill finns många drivande individer som verkar kraftfullt utifrån sin egen verksamhet.

Inriktning för kommunens agerande samlas i ett program

Inriktningen för kommunens samlade agerande är att en mångfald aktörer ska beredas möjlighet att bedriva verksamhet och aktiviteter inom reservaten. För att det ska kunna ske behövs en tydlig kommunintern koordination av vad som sker i reservaten och vem som är kontaktperson med externa aktörer eller ansvarig för kommunal verksamhet som bedrivs där. Kommunens roll ska vara att förenkla och möjliggöra verksamheternas aktiviteter och utveckling. Ömsesidig information om varandras verksamheter är en förutsättning för att

skapa förtroende och samarbete mellan olika intressen. Arbetsutskottet lyfter i sitt förslag att det behövs ett elektroniskt bokningssystem som hjälper till att förhindra krockar mellan olika aktiviteter.

En samlad rapportering till kommunstyrelsen, inklusive ekonomisk uppföljning, är en del av kommunikationen kring verksamheterna i reservaten och ska vara ett komplement till motsvarande rapportering som sker inom respektive facknämnds ansvar.

Det liggande förslaget innebär att dessa frågor samlas i ett styrdokument, som är ett program för utvecklingen av naturreservaten Velamsund och Nyckelviken. Det föreslagna programmet har en för de två reservaten gemensam bas; tillgänglighet och utbud. Inriktningen för det föreslagna programmet är att reservaten ska uppskattas och nyttjas såväl av personer som deltar i organiserade föreningsaktiviteter som av dem som söker stillhet och naturupplevelse under egen vandring eller motionsrunda.

I det föreslagna programmet uttrycks viljan att bevara och möjliggöra utveckling av nuvarande aktiviteter i Velamsund och Nyckelviken samt att utveckla områdena som attraktiva och välbesökta besöksmål i ett växande Nacka.

Kommunen behöver ta på sig en tydlig roll som koordinator och samordnare i båda reservaten. Stadsdirektören har tagit initiativ till en kommunintern grupp för sådan samordning som får börja med att ta till sig resultatet av den gångna vintern kartläggning av verksamheterna i områdena. Gruppen består primärt av tjänstemän som sköter reservaten enligt skötsel föreskrifterna, förvaltar byggnaderna och från fritid som har mest kontakter med föreningslivet. Till gruppen ska tjänstemän från andra berörda verksamheter inom till exempel sociala stödresurser, skolan och arbets- och företagsenheten kunna adjungeras beroende vilka frågor som är aktuella.

Till gruppens förfogande behöver det avsättas en funktion för att praktiskt samordna aktiviteter och kommunicera inom kommunen, med alla aktörer i områdena och med allmänhet/besökare. Butiksgallerior har i regel centrumledare som samordnar de olika butikernas aktiviteter och driver gemensamma aktiviteter som stärker helheten och ökar centrums attraktivitet för allmänheten. Detta baserat på gällande avtal, fysiska förutsättningarna och gemensam budget. Motsvarande roll bör kunna etableras för Velamsund och Nyckelviken i syfte att stärka attraktiviteten för både besökare och verksamheter inom reservaten. Frågan om resurstillsättning föreslås bli hanterad i kommunstyrelsens arbete med mål och budget för 2017.

För den samordnade styrningen och ledningen inom kommunen mellan kommunstyrelsens ansvar som fastighetsägare och natur- och trafiknämndens ansvar som reservatsförvaltare, planeras en för båda naturreservaten gemensam styrgrupp, där berörda processägare (direktör) och ansvariga enhetschefer medverkar. Därutöver behövs en funktion som kan samordna och koordinera aktiviteter, aktörer och gemensam kommunikation. Denna

funktion ska inom vartdera naturreservatet leda en samordningsgrupp med alla aktörer inom reservatet.

Programmet fångar frågor utanför skötsel föreskrifterna

Hur natur- och parkmark ska skötas framgår av skötselplanerna. Några motsvarande planer för bebyggelsen saknas. Likaså finns idag ingen planering för hur verksamheterna ska utvecklas och koordineras för bra resultat för både enskilda och allmänna intressen.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår följande inriktningar.

Velamsund

- Ridning för barn, ungdomar och vuxna; på ridbana, i ridhus och i naturen. Ytterligare ett ridhus är en möjlighet för att kunna möta en växande befolkning och möjliggöra separata ponny- och hästgrupper samt för att utveckla tävlingsverksamheten. Uppmärksade röjda rid- och vandringsstigar i naturen är viktigt för ridskolans verksamhet och för andra ryttare som besöker reservatet. Nödvändiga säkerhetsavstånd kring ridskolan i gårdsområdet bör säkras, då hästarna ofta hanteras av ovana personer och barn.
- Restaurang och caféservice är en viktig faktor för ett besöksmåls attraktivitet. För att ha restaurang annat än sommartid och i december behöver antalet besökare totalt öka så att en service kan gå runt ekonomiskt även vintertid på helger. Annat kommersiellt/kulturellt utbud, såsom gårdsbutik, äppelmusteri, småskalig handelsträdgård eller konsthantverk kan bidra till ökat underlag.
- Golfbanan är populär och välbesökt. På vintern nyttjas området för skidåkning. Kommunen är positivt inställd till verksamhetens förslag för utveckling.
- Kommunalt driven daglig verksamhet med djurhållning finns sedan länge. De olika djurslagen som betar markerna är en viktig del i skötseln av området och bidrar till att marker hålls öppna och betade. De gamla lantraserna har också varit ett besöksmål i sig. Förslag för att bibehålla djurhållning av flera djurslag i reservatet ska utvecklas.
- Motionsverksamhet på individuell basis, bland annat motions slinga, utegym och spår för skidåkning vintertid är populärt och lockar många. Vidareutveckling genom exempelvis frekvent spolning och plogning av isarna samt uthyrning av skridskor ska prövas.
- Friluftsgård med möjlighet till dusch och att äta matsäck inomhus. En komplettering med enklare väderskydd i andra delar av reservatet för matsäcksättning och liknande ska prövas.
- Badmöjligheter vid anlagd badplats i Insjön. Enklare kioskservering på sommaren är uppskattad och bör om möjligt erbjudas framöver också.
- Organiserad tävlingsverksamhet för sporter av olika slag tillåts då det är förenligt med reservatets föreskrifter. Tävlingar och andra större evenemang ska ske med hänsyn till naturen, djuren och befintliga verksamheter. Det betyder att inga större

evenemang utanför anlagda vägar eller stigar bör ske april – juli. Arrangemang på med arrende mark kan inte ske utan samråd med arrendatorn. Betesmark ska skyddas mot slitage när marken är känslig och betet växer till på vår och försommar. Föreningar, skolor och andra som vill nyttja reservatet ska veta förutsättningarna och tidsmässiga krockar ska undvikas genom digitalt tidbokningssystem.

- Temporär utökning av parkering vid olika evenemang är nödvändig. Om parkeringslösningar berör verksamheter eller utarrenderade områden ska samråd ske med berörd verksamhet.
- Hamn för fritidsbåtar och gästbryggor för besökare ska utredas.
- Kommunstyrelsen ska utreda om ovanvåningen i Magasinet, som idag endast nyttjas av Naturskolan, kan vara disponibel som föreningslokal för andra verksamheter i reservatet.
- Fågelskådare, biodlare, vandrare och hundägare är exempel på andra grupper som frekvent vistas i reservatet och ofta i organiserad form.
- Dagläger för skolungdomar.
- Kajakpaddling är en stor och uppskattad föreningsdriven verksamhet som riktar sig både till medlemmar i Boo IF och som skolaktivitet på friluftsdagar etc.

Nyckelviken

- Restaurang och caféverksamhet
- Djurhållning kopplat till tidigare jordbruk med främst barn som målgrupp och för att möjliggöra bete inom reservatet
- Visningsträdgård öppen för allmänhet men också för rehabilitering och skolundervisning
- Motionsverksamhet på individuell basis, i form av motionsslinga, utegym och spår för skidåkning vintertid där så är möjligt. Upplyst spår ska utredas.
- Hembygdsmuseum
- Växthusodling

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till program innehåller ambitionshöjningar för utvecklingen av de två naturreservaten. När i tid och i vilken omfattning de ska genomföras ska prövas i den ordinarie budgetprocessen. Programmet innebär således inte att ambitionshöjningarna är beslutade utan utgör inriktningar som kommunfullmäktige hanterar årligen i sitt beslut om budget för kommunens verksamhet.

Bilaga

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till program för utveckling av naturreservaten
Velamsund och Nyckelviken

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Dag Björklund
Natur- och trafikdirektör